

LASTEN NÄYTELMIÄ N:o 1.

LÖNNROTIN PÄIVÄ SALOPELTOLASSA

YKSI NÄYTÖKSINEN
LASTEN NÄYTELMÄ

KUOPIOSSA
U. W. TELÉN & C:o KUSTANNUKSELLA

LÖNNROTIN PÄIVÄ SALOPELTOLASSA

1:KSI NÄYTÖKSINEN
LASTEN NÄYTELMÄ

KUOPIOSSA
U. W. TELÉN & C:o KUSTANNUKSELLA

HENKILÖT:

Simo Salopeltola, isäntä. } Vanhaa väkeä.
Miina Salopeltola, emäntä. }
Hilli, vanhin poika }
Helka, „ tytär } Salopeltolaisten lapsia.
Hiepra, poika }
Himmi, tyttö }
Hilki, nuorin tytär }
Kouru, vanha ruotiäijä.
Hymylän Matti.

KUOPIOSSA

OSAKEYHTIÖ KUOPION UDESSA KIRJAPAINOSSA, 1903.

Näyttämö kuvaa maalaispirttiä Salopeltolassa. Esiripun noustessa istuu isäntä SALOPELTOLA pöydän päässä katsojiin päin. Toiset ovat ryhmittyneet eri tahoille tupaa. KOURU istuu oven suussa.

SALOPELTOLA.

Tiedättekö lapset, muistatteko vanha väki, mikä on nyt meillä merkkipäivä tänään? Onko nyt suvijuhla Salopeltolassa vai joko on kekri kerinnyt?

LAPSET

(kaikki yhteen ääneen).

Ei ole kekri. Ei ole kekri. Suvijuhla on suloinen —

KOURU

(jatkaa).

Suvijuhla on suloinen. Ulkona maloilta lumi mahlana alas valuu, pihakoivu sulamisensa onnessa huojuu. Ihanaisena paistaa päivä maille. Sulattelee Suomen saloja lämmin päivä, sulattelee ihmissydämiä. (Päättään kallistellen, san ojaan kertailten.) Sulattelee ja suvea tekee, monesko liene jo minulle?

SALOPELTOLA.

No, suvijuhlanko takia meillä on pirtti pesty, lattiat liasta luotu, kuusen oksat seinille sijoitettu ja katajanriipeitä lattialle ripoteltu? Siksikö teillä (lapsille) silmät sinessä kiiluu, siksikö ilo sydämiänne kuin voinsulalla sivelee ja hyväilee. Vainko sentähden ei Salopeltolassa tänään arkitöitä tehdä ja suvijuhlanko takia teidät on pyhäpukimiin puettu?

HILLI.

Ei se siksi ole, sen arvaan. Mutta sanopa äiti mitä minulle viime vuonna huhtikuun 9:nä virkoit.

MIINA.

Kanan on sulla muisti, Hilliparka. Vuoden elät, paljo näet, vaan et vähiä muista. Muistatko Helka?

HELKA.

Kerran kuulin, aina muistan. Saanko jo sanoa, äiti?

LAPSET

(yhteen ääneen):

Sano, Helka, sano, sano!

SALOPELTOLA.

Vaikene vähäsen vielä. Mull' on muutakin kysettä.

HELKA

(kuiskaa jotakin Himmin korvaan).

HIMMI

(iloisena).

Jopa tiedän, jopa tiedän.

SALOPELTOLA.

Tule tänne tuiretuinen, Hilki-lapseni, tulepa. (Näyttää Kalevalaa.) Muistatko, Hilki, mikä on tämä kirja?

HILKI.

(Lapsen äänellä.)

Talevala.

HIEPRA.

(Ylvästellen.)

Eipään, kuin Kalevala.

HILKI.

Talevala, Talevala.

SALOPELTOLA.

No, sinä tietoniekka, Hiepra, sanopa, mikä on (Kanteletarta näyttäen) tämä kirja.

HIEPRA.

Se on, tiedän mä, Kanteletar. Ja tuo tuossa on — (ei muistakaan).

MIINA.

No, mikä se on?

HILKI.

Tananlaktut.

KAIKKI

(nauravat ja matkivat).

Tananlaktut...

HIEPRA.

Niin, mutta siinä on muutakin kuin sananlaskut. Siinä on satuja ja arvoituksia.

HILKI.

Ai, tatuja, tatuja!

KOURU.

Niin, oikein haastelit, Hiepra. Siinä on satuja sarja, tarinoita koko kerä, sananlaskuilla sidottu ja arvoituksia ajanvietoksi. »Niit' ennen isoni lauloi, kirvesvartta vuollessansa, niitä äitini opetti väässänsä väärttinätä.»

SALOPELTOLA

(Kourulle).

Niitä olet, Kourukin, kertoillut iltojemme iloksi, niitä lapsillemme laulellut. Kiitos siitä! — Kuulkaa lapset, Kouru on yksi niitä harvoja nykyään elossa olevia virsiniekkvoja. Katsokaa hänen vanhuuttaan kunnioituksella ja tehkää rakkaudellanne vanhuksen elämän ehtoopäivät iloisiksi ja valoisiksi.

LAPSET.

(Mieluummin joku yksin sanoo, toiset vaan myöttelevät.)

Aina me vanhuksia kunnioituksella kohtellemme ja valppaalla hellyydellä vaalimme.

SALAPELTOLA.

Se on oikein puhuttu. Mutta sanokaapa, kuka se keräili nämä kansan suussa kuljeksivat Kantelettaren ja Kalevalan laulut, sananlaskut ja arvoitukset, keräili, kokosi ja järjesteli?

HILLI.

Nyt minä muistan — Lönnrot, Elias Lönnrot!

HELKA.

Niin se on. Elias Lönnrot; ja nyt meillä on tämän suurmiehen syntymäpäivä.

SALOPELTOLA.

Niin, mutta monesko?

HIMMI.

Sadannes. *)

MIINA.

Likelle arvasit Himmi; sitäkö olet koko päivän miettinyt.

HIMMI.

Mutta sata vuottahan on hänen syntymisestään Paikkarin torpassa Sammatissa.

MIINA.

Se on oikein, Himmi, mutta syntymäpäivä on järjestyksessä sadannes ensimmäinen. *)

KOURU

(kuin yksikseen).

Niin kulkevi ajan pyörä. Sata vuotta on kulunut Lönnrotin syntymästä, mutta silläkään ajalla niin pitkä kuin onkin ei Luoja ole suonut Suomelle montakaan suurmiestä. Pienille kansoille niitä niin harvoin sattuu, mutta sitä suuremman arvon osaammekin panna sellaisille harvinaisille Jumalan lahjoille.

SALOPELTOLA.

Älykkäästi haastelet, Kouru. Sanonpa teille lapset, että kun pyhitämme tämän päivän Lönn-

*) Tässä voidaan päivänmäärä tarvittaissa muuttaa.

rotin muistolle, teemme sen ainoastaan sentähden, että olemme kiitollisia kaiken hyvän Antajalle, joka köyhälle maaillemme ja kansallemme on antanut sellaisia voimakkaita ja kunnollisia poikia, jotka ovat osanneet ja tahtoneet johtaa kansaamme tietämättömyyden pimeydestä valon ja valistuksen tielle. Sellaisen ilojuhlan kunniaksi Salopeltolassakin olkoot tänään arkityöt syrjässä ja te pyhäpukuiset lapset käykää nyt arvokkaasen leikkiin.

HELKA.

Saammeko käydä arvoituksille?

MIINA.

Miks'ette, kysynkin heti —

HYMYLÄN MATTI

(tulee sisään).

MIINA

(Matille).

No, hyys, hyys Hymylän Matti, Ken vieraalle tupaan tullessa ensiksi suuta antaa?

HYMYLÄN MATTI.

Terveisiä Hymylästä.

SALOPELTOLA.

No, vastaapa ensin kysymykseen.

HYMYLÄN MATTI.

Tuvan lämmin tulijalle, ensimmäisnä suuta suikkaa, oven kääkkä kättä antaa.

MIINA.

Niinkö luulette, ettei Hymylän Matti osaa arvoituksia selittää? — Mutta jos minä kysyn Hiepralta (pidellen Hiepran päästä), mikä on se, jossa on »aitta alla, mylly päällä, tihkuviita myllyn päällä»?

HILKI

(ehätäkseen).

Tuu on mylly —

SALOPELTOLA

(hymyillen).

Entäs aitta?

HILKI

(näyttää vatsaansa).

HIEPRA.

— ja tihkuviita on tukka

HIMMI.

— ja siellä pieniä sikoja.

MIINA

(oikaisten).

Ainoastaan siivottomissa viidakoissa. Hilli, arvaapas, mitä on »lyhyt mänty mättähällä, mesimöykky männyn päässä?»

HILLI.

Ei niin vaikeata saa kysyä —

SALOPELTOLA.

Kolmelta arvaamattomalta vie Matti sinut mukanaan Hymylään.

HILLI.

Ei, vaan kuudelta.

LAPSET.

Kolmelta, kolmelta.

KOURU.

Et arvannut, Hilli, noin helppoa, arvaatko helpomman?

HIEPRA.

Mutta minäpä arvaan. Äidin arvoitus oli lakka eli muurain.

SALOPELTOLA.

Älä keskeytä Kourua.

KOURU.

Mitä on »Tiainen tikun nenässä, ruotsiksi ruikuttaa». Hilli, sanopas.

HILLI.

En minä tiedä.

SALOPELTOLA.

No, se on jo toinen Hymylän tienhaara. Sehän on — tuli päreessä.

HELKA

(puoltaen Hilliä).

Mutta eihän se *ruotsiksi* ruikuta.

KOURU.

Miks' ei. Sehän panee, että tiu piu, tiu piu. Ja se on ruotsia ihan kuin »jaa» ja »juu». Mutta kolmas vielä, Hilli. »Näet veljesi, kättä koukkaa, ei tule puheille?» Mikä se on.

HIEPRA.

Se olen minä.

MIINA.

Mutta sinäpä menit puheille?

HILLI.

En minä tuollaisia tajua.

HYMYLÄN MATTI.

Joko lähdetään meille? Kun et tunne varjoasi, oletpa aika tollo.

HELKA.

Ei saa ajaa kolmelta, vaan kuudelta Hymylään.

SALOPELTOLA.

Olkoon menneeksi. Kuudelta sitten. Niinpä minä kysyn sinulta Hilli. »Kädetön, jalaton seinälle nousee, kiukaalle pääsee?»

HILLI.

Savu.

SALOPELTOLA.

Ei pääse kiukaalle, ohi menee. Se oli neljäs väärä vastaus, sillä »taikina» se on. — Viides: »Elää maailman alusta maailman loppuun asti, ei koskaan viittä viikkoa täytä?»

HILLI

(vaikenee).

HELKA.

Se on Jerusalemin suutari.

SALOPELTOLA.

Ei ole kuin kuukausi. Et tiennyt, Hilli. Nyt ei ole kuin yksi viittaväli Hymylään.

HYMYLÄN MATTI

(nauraa).

Yksi viittaväli . . .

SALOPELTOLA.

Neljä oritta tallissa, viides käypi ympäritse?

LAPSET.

Sitä ei tiedä kukaan, ei kukaan.

HILLI.

Se ei ole mitään.

MIINA.

Sehän on sukanneule. Etkö Helkakaan sitä tiedä. No, nyt Hilli. Hyys, hyys Hymylään, kun et tiedä sitäkään.

(Lapset ja Miina ja Salopeltola sekä Hymylän Matti alkavat pukea Hilliä omiin vaatekappaleisinsa, antavat kapan ja kapustan käteen, suuren lakin päähän, esiliinan päälle ja laulavat koko ajan „hyys, hyys Hymylään, kun et tiedä sitäkään“. Viskaavat vihdoin Hillin ovesta ulos. Hymylän Matti menee perässä.)

KOURU.

Niin sitä ennenkin ajettiin Hymylään sitä, joka ei osannut kuutta taikkapa vain kolmea arvata. Huonosti kävi nyt Hillille, mutta »sattuu se viisaskin vipuun», sanoo sananlasku.

SALOPELTOLA.

Mutta »ei kysyvä tieltä eksy» sanoo toinen ja kyllä Hilli sieltä vielä palajaa. »Hymyläss' on hyvä tuuli, naurun tuuli tunnettuna.» Niinhän se on, Kouru, että »ilta aamua viisaampi». Kyllä ehtivät vielä lapset viisastua, kun kasvavat.

HILLI

(tulee ovesta häpeissään).

SALOPELTOLA.

No, mitäs kuuluu Hymylään?

HILLI.

Hyi, on kuuluu Hymylähän.
 Hymylässä hämmästyttiin
 Miestä pilkoin pidettiin.
 Sanoivat mun saapuneben
 Hiirellä hännättömällä
 Rekenä lusikan varsi.
 Paha on talo, pito paha
 Kohtelu kovaosainen,
 Suu lo'alla syötettiin,
 Tukka tervanpiellä pestiin;
 Puut pa'alla pilkottihin

Keitto kirvehellä kypsyi.
Eukot kirkui kytky'issä
Lehmät ne leivänkin leipoi.

LAPSET.

Hyi on sentään Hymylätä!
(Joko Helka tai Hiepra:)
Tule pois tupahan tänne.
Omat on maat armahimmat,
Omat metsät mieluisimmat.

SALOPELTOLA.

Niin on. Mutta nyt lakatkoon leikki jo tältä kerralta. Kuulkaa lapset, me laulamme vähän. Ota Kouru kanteleesi ja tule lähemmäksi. Lähempää on laulu lämmin, etäältä se kyläiseltä kuuluu.

KOURU

(kohennaksen kanteletta ottamaan, sen saatuaan sanoo:)

Mitä laulamme lajia,
kuta virttä vieritämme?

SALOPELTOLA

(lausuu)

Tätä laulamme lajia,
Tätä virttä vieritämme
Tänä päivänä pyhänä.
Suuren miehen muistopänä:

(laulaa Kourun säestäessä Kalevalan 43 runosta seuraavat säkeet:)

Anna luoja, suo Jumala
Anna onni ollaksemme,
Hyvin ain' eläeksemme

Kunnialla kuollaksemme,
Suloisessa Suomenmaassa,
Kaunihissa Karjalassa.

Ole puolla poikiesi,
Aina lastesi apuna,
Aina yöllisnä tukena,
Päivällisnä vartijana,
Jott' ei liika liijoin söisi
Vastus viljalta vitaisi
Sinä ilmoisna ikänä,
Kuuna kullan valkeana.

Kustannuksellamme ovat ennen ilmestyneet seuraavat nuorisolle soveliaat kirjat:

— Nuorisokirjallisuutta: —

1.
Spyri, Johanna. **HYVÄSSÄ TURVASSA.** Sid. 60 p.
2.
JUUTALAISET KAKSOISVELJEKSET. Sid. 1: —.
3.
Cervantes. **DON QUIXOTE.** Kuvitettu nid. 1: 50, sid. 1: 75.
4.
Mayne Reid. **KULLANKAIVAJAT ja INDIAANIT.** Sisältää 23 kuvaa. Sid. 2: 60.
5.
Frans Hoffmann. **TONIN KUMMALLISET VAIHEET.** Sid. 90 p.
6.
1. (Cornelia Levetzow). **KOLME KERTOMUSTA.** Nid. 1 m.
7.
Frans Hoffmann. **LUMEEEN HAUDATTUINA.** 4:llä teräspiirroksella. Sid. 1: 50.
8.
Oskar Höcker. **MAA-ORJA.** Kertomus Aleksanteri I:sen ajoilta Venäjällä. 4:llä teräspiirroksella sid. 1: 75.
9.
Christ. v. Schmid. **PIKKU ERAKKO.** Kertomus. 3 väripainosta ja värillinen kansilehti. Sid. 1: 25.
10.
W. O. von Horn. **KONSTANTINOPELIN VALLOITUS.** Kertomus Turkin vallan perustamisajoilta. 4 teräspiirrosta ja värillinen kansilehti. Sid. 1: 50.

U. W. TELÉN & C:o.

Hinta 40 penniä.